

VALTIONEUVOSTON ASETUS DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTOSTA SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN DIGI- JA VÄESTÖTIETOVIRASTON TOIMIALAA KOSKEVIEN VALTIONEUVOSTON ASETUSTEN MUUTTAMINEN

1. Johdanto

Tasavallan presidentti vahvisti 15.3.2019 lain Digi- ja väestötietovirastosta (304/2019). Laki tulee voimaan 1.1.2020. Lailla yhdistetään nykyisten Väestörekisterikeskuksen, maistraattien sekä Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimivan maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön tehtävät uudeksi kokonaisuudeksi Väestörekisterikeskukseen. Samalla viraston nimi muutetaan Digi- ja väestötietovirastoksi.

Eduskunta on x.x.2019 hyväksynyt hallituksen esityksen Digi- ja väestötietoviraston toimialaa koskevien lakien muuttamisesta. Tarve lakien muuttamiselle johtuu edellä todetusta tehtävien uudelleenorganisoinnista. Esitykseen sisältyvät muutokset on vahvistettu y.y.2019.

Organisaatiouudistuksen johdosta on tarve antaa uusi valtioneuvoston asetus Digi- ja väestötietovirastosta sekä muuttaa viraston toimialaa koskevia valtioneuvoston asetuksia. Muistio sisältää seuraavien asetusten perustelut:

1. Valtioneuvoston asetus Digi- ja väestötietovirastosta
2. Valtioneuvoston asetus väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
3. Valtioneuvoston asetus valtion virkamiesasetuksen 3 §:n 2 momentin 7 kohdan kumoamisesta
4. Valtioneuvoston asetus valtion virkaehtosopimusasetuksen 9 ja 10 §:n muuttamisesta
5. Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
6. Valtioneuvoston asetus kuolemansyyn selvittämisestä annetun asetuksen muuttamisesta
7. Valtioneuvoston asetus tupakointitiloista annetun valtioneuvoston asetuksen 4 a §:n muuttamisesta
8. Valtioneuvoston asetus kansalaisuudesta annetun asetuksen muuttamisesta

Digi- ja väestötietovirastosta annettavalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin viraston ohjauksesta, eräistä viraston tehtävistä, henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista sekä viraston toimipaikoista. Muissa asetuksissa tehtäisiin organisaatiouudistuksesta johtuvat tekniset muutokset sellaisiin asetuksiin, joissa on säädetty Väestörekisterikeskuksen, maistraattien tai maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön tehtävistä, virastojen välisestä toimivallanjaosta tai joissa muuten viitataan näihin toimijoihin. Muutoksia aiheuttaa myös Ahvenanmaan valtionviraston roolin ja toimivallan perustaminen jatkossa erilliseen sääntelyyn. Ahvenanmaan valtionviraston roolin ja toimivallan sisältö on tarkoitus kuitenkin säilyttää ennallaan. Edelleen teknisinä muutoksina muutettaisiin viittaukset väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin sen uuden nimikkeen johdosta.

Lisäksi väestötietojärjestelmästä annetusta valtioneuvoston asetuksesta (128/2010) purettaisiin sellaisia säännöksiä, jotka ovat tietosuoja-asetuksen voimaan tultua tarpeettomia tai liian yksityiskohtaisia. Samalla tehtäisiin yksittäisiä käytännön tarpeista tai muun sääntelyn kehityksestä johtuvia muutoksia.

Asetusten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2020.

2. Asetuksenantovaltuus

- 1) Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 2 §, 3 §:n 2 momentti ja 7 §:n 2 momentti, valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:n 4 momentti ja julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:n 3 ja 4 momentti
- 2) Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 7 §:n 1 momentin 6 kohta, 10 §:n 1 momentti, 13 §:n 2 momentti, 22 §, 23 §:n 3 momentti, 25 § ja 70 §:n 2 momentti
- 3) Valtion virkamieslain 4 §:n 2 momentti
- 4) Valtion virkaehtosopimuslain (664/1970) 2 §:n 2 momentti
- 5) Aluehallintovirastoista annetun lain (896/2009) 5 §:n 2 momentti
- 6) Kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1073) 17 §
- 7) Tupakkalain (549/2016) 79 §:n 3 momentti
- 8) Kansalaisuuslain (359/2003) 51 §

3. Yksityiskohtaiset perustelut

1. Valtioneuvoston asetus Digi- ja väestötietovirastosta

1 §. Yhteistyö. Digi- ja väestötietovirasto hoitaa merkittävässä määrin sellaisia tehtäviä, joiden lainsäädännön valmisteluvastuu kuuluu oikeusministeriön toimialalle. Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 7 §:n nojalla pykälässä säädettäisiin valtiovarainministeriön ja oikeusministeriön yhteistyöstä viraston ohjauksessa niissä viraston tehtävissä, jotka perustuvat oikeusministeriön toimialan lainsäädäntöön ja joiden lainsäädännön valmistelusta vastaa oikeusministeriö. Pykälässä säädettäisiin valtiovarainministeriön velvoitteesta neuvotella oikeusministeriön kanssa ennen päätöstä Digi- ja väestötietovirastoa koskevasta kehittämis- tai lainsäädäntöhankkeesta, jolla voi olla vaikutuksia niihin virastolle kuuluviin tehtäviin, joiden lainsäädännön valmistelusta vastaa oikeusministeriö. Päätöksen oikeusministeriön toimialalle kuuluvan lainsäädäntöhankkeen käynnistämisestä tekee oikeusministeriö.

Viraston tehtävät ja toiminnan kehittämistarpeet kohdistuvat useimmiten sekä valtiovarainministeriön että oikeusministeriön toimialan lainsäädäntöön samanaikaisesti. Ministeriöiden on kehitettävä ohjauksessa tehtävää yhteistyötä niin, että muuttuvan toimintaympäristön haasteisiin kyetään vastaamaan.

Tarkoituksena on, että yhteistyö ohjauksessa olisi ennakoivaa ja suunniteltua, jotta viraston toimialan strategisen tason kokonaisnäkömyksen muodostaminen olisi mahdollista. Yhteistyö ohjauksessa sisältäisi myös aktiivisen vuorovaikutuksen valtiovarainministeriön, oikeusministeriön ja Digi- ja väestötietoviraston kesken. Nämä perusteet huomioon ottamalla ministeriöiden näkemysten yhteensovittaminen tapahtuu oikea-

aikaisesti ja poikkihallinnollinen ohjaus tapahtuu niin, että valtiovarainministeriö asettaa yhteistyössä oikeusministeriön kanssa viraston tavoitteet. Niistä seuraavista lainsäädäntötoimenpiteistä neuvotellaan oikeusministeriön kanssa. Edelleen ministeriöt seuraavat yhteistyössä tavoitteiden toteutumista.

Valtiovarainministeriön, oikeusministeriön ja Digi- ja väestötietoviraston välinen toimiva vuorovaikutus on olennaista myös oikeusministeriön lainsäädännön seuranta- ja mahdollisuuksien kannalta: oikeusministeriön tulee voida seurata aktiivisesti vastuulleen kuuluvan lainsäädännön toimivuutta ja olla vaikuttamassa varhaisessa vaiheessa sellaisiin kehittämis- ja lainsäädäntöhankkeisiin, joilla on vaikutuksia oikeusministeriön toimialan lainsäädäntöön.

Yhteistyön lähtökohtana tulee olla läpinäkyvä ja viiveetön tiedonkulku kaikkien toimijoiden välillä, jatkuva vuoropuhelu sekä säännöllisesti kokoontuva yhteistyöfoorumi. Ministeriöiden ja viraston välisiä, säännöllisiä tapaamisia järjestetään vähintään kaksi kertaa vuodessa, minkä lisäksi jokaiselle organisaatiolle määritellään vastuutahot välittömän tiedonkulun varmistamiseksi. Yhteistapaamisissa käsitellään muun muassa viraston strategiaa, toiminnan kehittämistarpeita ja lainsäädännön kehittämistarpeita. Ministeriöiden ja viraston välistä tiedonkulkua voidaan tehostaa esimerkiksi yhteisillä sähköisillä työtiloilla.

Viraston ohjauksessa tehtävän yhteistyön toimivuutta tulee seurata säännöllisesti ja tarpeen vaatiessa kehittää yhteistyötä esimerkiksi perustamalla pysyviä tai ad hoc -ohjaustoimielimiä.

2 §. Kansalaisneuvonta. Pykälässä säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston tehtäväksi kuuluvasta kansalaisneuvonnasta, joka on julkisten palveluiden käyttäjille tarkoitettu yleisneuvontapalvelu. Tehtävä on toistaiseksi perustunut Väestörekisterikeskuksen eräistä tehtävistä annettuun valtioneuvoston asetukseen (760/2017), joka kumotaan Digi- ja väestötietovirastosta annetulla lailla. Tehtävässä ei tapahtuisi muutoksia.

3 §. Digitaalisten palveluiden käyttäjätuki. Pykälässä säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston tehtävästä digitaalisten palveluiden käyttäjätuen kehittämisessä ja tuottajien tukemisessa. Digi- ja väestötietovirasto antaisi digitaalisten palveluiden käyttäjätuen tuottajille ohjeita ja muodostaisi hyviä käytänteitä siitä, missä tilanteissa ja millä tavoin tukea voidaan antaa. Digi- ja väestötietovirasto voisi tässä tehtävässä tuottaa ohjeita sekä suosituksia toiminnan laadusta. Hyvissä käytänteissä linjattaisiin myös peruseriaatteet sille, milloin tuen tarjoajan tulee ohjata asiakas muihin kanaviin tai ottaamaan yhteyttä suoraan hallintoasiaa hoitavaan viranomaiseen.

4 §. Julkisen hallinnon tiedonhallinnan asiantuntijatehtävät ja palvelut. Pykälässä säädettäisiin Digi- ja väestötietovirastolle kuuluvista julkisen hallinnon tiedonhallinnan asiantuntijatehtävistä ja palveluista. Tehtävät ovat toistaiseksi perustuneet Väestörekisterikeskuksen eräistä tehtävistä annettuun valtioneuvoston asetukseen (760/2017), joka kumotaan Digi- ja väestötietovirastosta annetulla lailla. Tarkoituksena on tarkistaa viraston tehtäviä joiltain osin, erityisesti julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) johdosta. Mainitussa laissa säädetään Väestörekisterikeskuksen tehtävistä tiedonhallinnan toimialueella. Kyseisistä tehtävistä ei ole tarpeen säätää enää erikseen asetuksella.

Pykälän 1 kohdan mukaan Digi- ja väestötietovirasto tuottaa ja kehittää julkisen hallinnon tietohallintoa, tiedonhallintaa, tietoturvallisuutta sekä digitaalisia palveluja ja sähköistä asiointia koskevia menetelmiä ja välineitä. Kohdan mukaiset tehtävät tukevat viranomaisia niiden kehittäessä omaa tiedonhallintaansa sekä digitaalisia palveluja. Digi- ja väestötietovirasto kehittää ja ylläpitää tiedonhallinnan menetelmiä ja välineitä julkisen hallinnon organisaatioiden toiminnan suunnittelun sekä valtiovarainministeriön ohjaustehtävän tueksi. Digi- ja väestötietovirasto ylläpitää esimerkiksi julkaisualustaa tiedonhallintaa ja digitalisaatiota edistävälle informaatio-ohjaukselle ja yleiseen käyttöön tarkoitettuja digitaalisia sovelluksia julkisten palvelujen ja viranomaisten toimintaprosessien suunnitteluun ja kehittämiseen. Tällaisia ovat esimerkiksi julkisen hallinnon yhteinen tietomäärittysten ylläpitoon tarkoitettu alusta sekä keskitetty avoimen datan jakelualusta. Pykälän 1 kohdan mukaisen tehtävän tulokset ovat koko julkisen hallinnon hyödynnettävissä. Avoimet palvelut ja avoimena informaationa julkaistavat lopputulokset ovat myös yksityisen sektorin hyödynnettävissä. Kohdan mukaisessa tehtävässään Digi- ja väestötietovirasto tuottaisi myös valtiovarainministeriön tehtäviin kuuluvien tietohallinnon ja tiedonhallinnan ohjauksen sekä tietoturvallisuuden ja sähköisen asioinnin yleisiin perusteisiin liittyvien ohjaustehtävien tueksi menetelmiä ja välineitä.

Digi- ja väestötietovirasto voisi tuottaa pykälän 2 kohdan perusteella valtionehallinnolle tietohallintoa, tiedonhallintaa, tietoturvallisuutta ja digitaalisia palveluja koskevia asiantuntijapalveluja. Toisaalta Digi- ja väestötietoviraston tehtäviin kuuluu julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain 10 §:n 5 momentin perusteella tuottaa tiedonhallintalautakunnalle asiantuntijapalveluja tiedonhallinnan ja tietoturvallisuuden menettelyjen kehittämiseksi. Siten esimerkiksi tiedonhallintalautakunnan tehtäväalueellaan antamien tiedonhallintaa koskevien suositusten, ohjeiden ja kannanottojen laatimiseen ja julkaisuun liittyvät avustavat asiantuntijapalvelut Digi- ja väestötietovirasto tuottaisi suoraan mainitun lain perusteella. Tarkoitus on, että Digi- ja väestötietovirasto voisi ehdotetun säännöksen perusteella tuottaa asiantuntijapalveluja muille valtionehallinnon viranomaisille ja laajemmin kuin tiedonhallintalautakunnan tehtäväalueella. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi hyviä käytäntöjä koskeva neuvonta ja asiantuntijatuki valtionehallinnon viranomaisille, kun ne kehittävät palvelujaan ja prosessejaan tiedonhallinnan ja digitalisaation keinoin. Pykälän 2 kohdan mukaisia asiantuntijapalveluita

Virasto voisi tuottaa kohdan mukaista asiantuntijapalvelua esimerkiksi toimialan yhteistyötoimielinten tueksi. Tällä hetkellä tällaisia ovat esimerkiksi julkisen hallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä (VAHTI) ja julkisen hallinnon tietohallinnon neuvottelukunta (JUHTA). Virasto vastaisi myös jatkossa VAHTI:n käytännön toiminnan järjestämisestä.

Tarkoituksena on, että Digi- ja väestötietovirasto voisi ehdotetun säännöksen tarkoittamien asiantuntijapalvelujen kautta antaa myös omassa, tiedonhallintaa ja sähköistä asiointia koskevassa palvelutuotannossaan hankkimaansa asiantuntemusta muiden valtionehallinnon viranomaisten hyödynnettäväksi. Tämän avulla voidaan edistää esimerkiksi valtionehallinnon toimintatapojen kehittymistä ja yhtenäisyyttä tiedonhallinnan ja digitalisaation avulla sekä kasvattaa osaamista laajemmin, esimerkiksi tietoturvalli-

suuden hallinnassa. Näiden asiantuntijapalvelujen yhtenä pohjana on Digi- ja väestötietovirastoon 1.1.2019 Valtiokonttorista siirretty, määräaikaisena toiminut, digitalisaatiohankkeiden läpivientiä tukenut D9-toiminto, joka tuottaisi digitalisaatiokehitystä tukevaa, digitaalisten palvelujen kehittämiseen liittyvää asiantuntijapalvelua valtionhallinnolle. Digi- ja väestötietovirasto voisi 2 kohdan perusteella tuottaa joko yksittäisiä toimeksiantoja tai jatkuvaluonteisempaa asiantuntijapalvelua.

Pykälän kolme kohdan mukaan Digi- ja väestötietovirasto kokoaa ja ylläpitää yleistä tilannekuvaa julkisen hallinnon tietohallinnosta, tiedonhallinnasta, tietoturvallisuudesta ja digitaalisista palveluista. Tässä tehtävässään Digi- ja väestötietovirasto kokoaa esimerkiksi selvitys- ja arviointitietoa. Tarkoituksena olisi, että yleinen tilannekuva tukisi valtiovarainministeriön tietohallintoa, tiedonhallintaa, sähköistä asiointia ja tietoturvallisuuden ohjausta koskevien tehtävien toteuttamista. Yleisen tilannekuvan avulla sekä valtiovarainministeriön että myös muiden ministeriön ja julkisen hallinnon toimijoiden olisi mahdollista seurata julkisen hallinnon tietohallinnon, tiedonhallinnan, tietoturvallisuuden ja digitaalisten palveluiden kehittymistä, muutoksia ja vaikutuksia. Tämä tehtävä palvelisi yhdessä muiden tietoa tuottavien viranomaisten kanssa julkisen hallinnon tiedolla johtamista. Tehtävään sisältyisi myös 3 §:ssä tarkoitetun digitaalisten palveluiden käyttäjätuen seuranta ja arviointi.

5 §. Kelpoisuusvaatimukset. Digi- ja väestötietoviraston virkoihin voidaan säätää kelpoisuusvaatimuksia valtioneuvoston asetuksella valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:n 4 momentissa säädetyn valtuutuksen perusteella.

Pykälän 1 momentin mukaan kelpoisuusvaatimuksena Digi- ja väestötietoviraston välittömästi pääjohtajan alaisina toimivilla viraston johtoon kuuluvilla sekä muilla pääjohtajan välittömässä alaisuudessa johtotehtävissä toimivilla virkamiehillä on ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Kelpoisuusvaatimus koskisi kaikkia pääjohtajan suorassa alaisuudessa olevia johtajia riippumatta siitä, toimivatko he esimiesasemassa viraston toimintayksikön kuten linjan tai toimintakokonaisuuden johtajana vai ns. esikuntajohtajana ilman esimiesasemaa.

Pykälän 2 momentissa henkikirjoittajan virkaan säädettäisiin erityiseksi kelpoisuusvaatimukseksi oikeustieteen muu ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto. Kelpoisuusvaatimus vastaisi voimassa olevassa rekisterihallintoasetuksessa säädettyä kelpoisuusvaatimusta.

6 §. Kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset. Pykälässä säädettäisiin erityisistä kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista sekä siitä, kuinka monessa virassa on tällaisia kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia. Digi- ja väestötietoviraston virkoihin voidaan säätää kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:n 3 ja 4 momenttien valtuutusten nojalla.

Pykälän 1 momentin mukaan ruotsinkielisen väestön palvelujen saatavuuden turvaamiseksi Digi- ja väestötietoviraston tulee asettaa kuuteen henkikirjoittajan virkaan kielitaitoa koskevaksi kelpoisuusvaatimukseksi ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin erityisiä kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia niihin virkoihin, joihin ei ole säädetty kelpoisuusvaatimukseksi korkeakoulututkintoa. Ruotsinkielisen väestön palvelujen saatavuuden turvaamiseksi Digi- ja väestötietoviraston tulee asettaa 21 virkaan, joissa ei ole säädetty kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa, kielitaitoa koskevaksi kelpoisuusvaatimukseksi ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Kielitaitoa koskevien kelpoisuusvaatimusten asettaminen luo Digi- ja väestötietovirastolle edellytykset toteuttaa ruotsinkielistä palvelua ja turvata kielellisiä oikeuksia. Viraston tulee määrittää ja sijoittaa virat huomioiden ruotsinkielisen palvelun tarve. Edelleen palvelujen, palvelukanavien, prosessien ja teknologian kehittyminen aiheuttaa myös muutostarpeita siihen, missä tehtävissä ruotsin kieltä tarvitaan.

7 §. Digi- ja väestötietoviraston toimipaikat. Pykälässä säädettäisiin viraston toimipaikkojen sijaintipaikkakunnista. Toimipaikkoja sijaitisi yhteensä 18 paikkakunnalla. Hallinnon asiakkaan olisi mahdollista asioida kaikissa henkilökohtaista palvelua vaativissa asioissa toimipaikoissa. Viraston palveluista käyntiasiointia edellyttäviä palveluita ovat siviilivihkimiset, julkisen notaarin todistuspalvelut, maahanmuuton rekisteröinti ja kaupanvahvistukset. Toimipaikkoihin sovellettaisiin valtion virastojen aukioloasta annettua asetusta (332/1994), mistä johtuen toimipaikkojen olisi oltava auki asetuksessa määriteltävinä kellonaikoina.

Toimipaikkojen lisäksi viraston työjärjestyksellä voitaisiin määrätä viraston työskentelyn järjestämisestä, esimerkiksi sellaisista paikkakunnista, joilla henkilöstöä toimipaikkojen lisäksi työskentelee. Tällaisista, ensisijaisesti henkilöstön työskentelypisteiksi määriteltävistä toimipisteistä voitaisiin tuottaa palveluita eri asiointikanaviin viraston eri paikkakunnilta. Käyntiasioinnin lisäksi viraston asiointikanavia voisivat olla esimerkiksi sähköinen asiointipalvelu, puhelinpalvelu, sähköposti ja kirjeposti. Toimipisteistä olisi myös mahdollista tarjota paikallisen palvelutarpeen mukaan käyntiasiointia esimerkiksi ajanvarauksella tai aukioloasetuksesta poikkeavina kellonaikoina. Toimipisteisiin ei sovellettaisi aukioloasetusta.

Ehdotettu säännös mahdollistaisi valtakunnallisen toimivallan omaavan viraston toimintojen sijoittamisen asiakaslähtöisesti huomioiden hallinnon asiakkaiden muuttuneet tarpeet. Asiakastarpeet ja odotukset, työn tekemisen tavat ja asiakaspalvelun käytännöt ovat valtionhallinnossa ja koko yhteiskunnassa muuttuneet ja muuttumassa edelleen erityisesti teknologisen kehittymisen myötä. Hallintolain palveluperiaate edellyttää, että viraston toiminnan lähtökohtana tulee olla hallinnon asiakkaiden palveleminen niin, että asiointi on mahdollisimman helppoa ja asiakkaan kannalta tosiasiallisesti saavutettavissa. Yhä useammin hallinnon asiakas odottaa mahdollisuutta asioida sähköisesti. Viraston toimintojen jakamisella toimipaikkoihin ja toimipisteisiin pystytään vastaamaan tuloksellisemmin muuttuneisiin asiakastarpeisiin ja toteuttamaan sitä kautta palveluperiaatetta. Muutos mahdollistaa paikkariippumattoman ja monipaikkaisen työskentelyn sekä toimintamallin, jossa henkilöstön työskentelypisteiden ja viraston tarjoamien palveluiden ei ole tarve sijaita samassa paikassa. Lisäksi alueellista näkökulmasta on perusteltua, että henkilöstö voi työskennellä myös sellaisissa työskentelypisteissä, joissa ei ole tarvetta asiakaspalvelulle.

8 §. Voimaantulo. Asetus ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2020 eli samanaikaisesti Digi- ja väestötietoviraston perustamista koskevan lainsäädännön kanssa.

2. Valtioneuvoston asetus väestötietojärjestelmästä

3 §. Teknisen tunnistetiedon ja sähköisen asiointitunnuksen tarkistusmerkki. Pykälän viittaussäännökseen tehtäisiin teknisluonteinen muutos siten, että väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) nimike muutetaan Väestörekisterikeskuksen osalta Digi- ja väestötietovirastoksi.

8 §. Lapsen huoltoa koskevat tiedot. Pykälässä säädetään siitä, mitä lapsen huoltoa koskevia tietoja talletetaan väestötietojärjestelmään.

Pykälän 2 kohdan mukaan huollon alkamispäivä talletetaan väestötietojärjestelmään, jos huollosta on tehty sopimus tai annettu tuomioistuimen päätös. Kohtaa muutettaisiin siten, että jatkossa huollosta rekisteröitäisiin aina huollon alkamispäivä. Huollon alkamispäivä määräytyy lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) perusteella.

Pykälän 3 kohtaa on tarpeen täydentää lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain (361/1983) 7 ja 9 §:ään lailla 190/2019 tehtyjen muutosten johdosta. Uusien säännösten mukaan huoltajien tehtävien jako voidaan vahvistaa tuomioistuimen päätöksen lisäksi sosiaaliviranomaisen vahvistamalla sopimuksella. Lisäksi sosiaaliviranomaisen vahvistamalla sopimuksella tai tuomioistuimen päätöksellä voidaan antaa vanhemmalle tai muulle henkilölle oikeus saada lasta koskevia tietoja viranomaisilta ja yksityisiltä palveluntuottajilta. Tämän vuoksi pykälän 3 kohtaa on tarpeen täsmennettäväksi niin, että lapsen huoltoa koskevat tiedot väestötietojärjestelmään tallettaisiin tiedot huoltajan tehtävistä ja oikeuksista sekä toiselle vanhemmalle tai muulle henkilölle myönnetystä erityisestä oikeudesta, jos niistä on määrätty tuomioistuimen päätöksessä tai sosiaalilautakunnan vahvistamassa sopimuksessa.

Pykälän 4 kohtaa on tarpeen muuttaa niin, että väestötietojärjestelmään merkitään tieto lapsen asumisesta, jos siitä on määrätty tuomioistuimen päätöksessä tai sosiaalilautakunnan vahvistamassa sopimuksessa. Lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin tehtyjen muutosten nojalla lapsen asuminen voi olla vahvistettu toisen vanhemman luokse tai muun henkilön luokse. Lapsen asuminen voi myös olla vuoroasumista.

Pykälän 1 ja 5 kohta säilyisivät ennallaan.

10 §. Edunvalvontaa koskevat tiedot. Pykälän 4 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että väestötietojärjestelmään talletettaisiin myös yleisen edunvalvojan palveluntuottajan nimi. Täsmennys selventää nykytilaa tarpeellisista palveluntuottajan yksilöintitiedoista, sillä yleisen edunvalvonnan palveluntuottajana toimivilla edunvalvontatoimistoilla ja Ahvenanmaan oikeusapu- ja edunvalvontatoimistolla ei ole toimisto-kohtaista yritys- tai yhteisötunnusta.

11 §. *Vahvistettua huostaanottoa koskevat tiedot.* Pykälän 2 momentin viittaussäännökseen tehtäisiin teknisluonteinen muutos siten, että väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain nimike muutetaan Väestörekisterikeskuksen osalta Digi- ja väestötietovirastoksi.

15 §. *Rekisteriviranomaista koskevat tiedot.* Pykälän otsikkoa esitetään muutettavaksi siten, että pykälä ei koskisi vain paikallista rekisterinviranomaista koskevia tietoja. Samalla pykälän otsikon sanamuotoon tehtäisiin tekninen korjaus monikkomuodosta rekisteriviranomaista koskevista tiedoista rekisteriviranomaista koskevaksi tiedoksi.

Pykälän otsikon lisäksi myös pykälää esitetään muutettavaksi. Pykälässä on säädetty sitä maistraattia koskevan tiedon tallettamisesta väestötietojärjestelmään, jonka toimialueella rekisteröinnin kohteena olevan henkilön kotikunta tai väestökirjanpito-kunta on. Koska maistraatit yhdistetään uuteen Digi- ja väestötietovirastoon, eivät ne toimisi enää paikallisina rekisteriviranomaisina. Tästä syystä maistraattia koskevaa tietoa ei enää talletettaisi väestötietojärjestelmään.

Organisaatiouudistuksen vuoksi rekisterinviranomaisen tietona tallennettaisiin väestötietojärjestelmään jatkossa joko Digi- ja väestötietovirasto tai Ahvenanmaan valti-onvirasto riippuen siitä, sijaitseeko rekisteröinnin kohteena olevan henkilön koti-kunta tai väestökirjanpitokunta Manner-Suomessa vai Ahvenanmaalla.

20 §. *Ulkomaan kansalaisesta talletettavat tiedot.* Pykälän 1 ja 2 momenttiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos siten, että maistraatti korvattaisiin Digi- ja väestötieto-virastolla. Pykälän 3 momentti säilyisi ennallaan.

Mitä pykälän 1 ja 2 momentissa säädetään Digi- ja väestötietovirastosta koskisi 44 §:n perusteella Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastoa.

23 §. *Rakennustunnus.* Pykälään tehtäisiin teknisluonteinen muutos siten, että Väes-törekisterikeskus korvattaisiin Digi- ja väestötietovirastolla.

26 §. *Huoneistotunnus.* Pykälään tehtäisiin teknisluonteinen muutos siten, että Väes-törekisterikeskus korvattaisiin Digi- ja väestötietovirastolla.

28 §. *Väestötietojärjestelmään talletettavat aluejaot.* Pykälän 1 momentissa sääde-tään väestötietojärjestelmään tallettavista hallinnollisista ja muista vastaavista alue-jaoista. Pykälän 1 momentin 5 kohdassa on säädetty, että maistraattien ja niiden yksi-köiden toimialuejako on talletettava väestötietojärjestelmään. Organisaatiomuutok-sen vuoksi maistraatit on yhdistetty uuteen Digi- ja väestötietovirastoon. Yhdistymi-sen vuoksi maistraattien hallinnollinen aluejako loppuu ja tämän vuoksi pykälän 1 momentin 5 kohta kumottaisiin.

29 §. *Ulkomaan kansalaista koskevien tietojen tarkistaminen.* Pykälän 1 momentin johdantolauseessa ja 1 momentin 3 kohdassa on viittaus väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin. Viittaukset muutet-taisiin viittauksiksi lakiin väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston var-mennepalveluista.

Pykälän 1 momentissa, ja 3 momentissa on säädetty maistraatille ilmoitettavista asiakirjoista ja maistraatin velvollisuudesta tarkistaa sille kansalaisen ilmoittamat tiedot. Kyseisiä kohtia muutettaisiin siten, että viittaus maistraattiin korvattaisiin Digi- ja väestötietovirastolla. Pykälän 2 momentti säilyisi ennallaan.

Pykälää sovellettaisiin 44 §:n perusteella Ahvenanmaan valtionvirastoon Ahvenanmaan maakunnassa.

30 §. *Viranomaisten tehtävät ulkomaan kansalaisen tietojen tallettamispyyntöjä vastaanottaessa ja tietoja tallettaessa.* Pykälän 1 momentti säilyisi ennallaan. Pykälän 2 ja 3 momentissa on viittaus väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin. Viittaukset muutettaisiin viittauksiksi lakiin väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista. Lisäksi pykälän viittaussäännös muutetaan viittaukseksi lain 19 §:n 2 momentin sijasta pykälän 3 momenttiin. Muutokset ovat luonteeltaan teknisiä.

32 §. *Syntymän ilmoittaminen.* Pykälän 4 momenttia esitetään muutettavaksi siten, että maistraatti korvattaisiin Digi- ja väestötietovirastolla. Momenttia sovellettaisiin 44 §:n perusteella Ahvenanmaan valtionvirastoon Ahvenanmaan maakunnassa. Lisäksi vanhentunut tekninen käyttöyhteys -käsite korvattaisiin tekninen rajapinta -käsitteellä.

Jos syntymästä ei ilmoiteta väestötietojärjestelmään teknisen rajapinnan avulla, terveydenhuollon toimintayksikön tai edellä mainitun terveydenhuollon ammattihenkilön on tehtävä 1–3 momentissa tarkoitettu ilmoitus lapsen syntymästä kirjallisesti. Ilmoitus tehdään Digi- ja väestötietovirastolle, jos äidin kotikunta on Manner-Suomessa. Ilmoitus tehdään Ahvenanmaan valtionvirastolle, jos äidin kotikunta on Ahvenanmaan maakunnassa. Jos äidillä ei ole kotikuntaa Suomessa tai siitä ei ole tietoa, ilmoitus on tehtävä lapsen syntymäpaikan mukaan Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle.

33 §. *Laitoksessa olevan tietojen ilmoittaminen.* Pykälää esitetään muutettavaksi siten, että maistraatti korvattaisiin Digi- ja väestötietovirastolla. Pykälää sovellettaisiin 44 §:n perusteella Ahvenanmaan valtionvirastoon Ahvenanmaan maakunnassa.

Rikosseuraamusviraston sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikön on ilmoitettava henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan tarkistamista varten tammikuun aikana Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle rangaistuslaitoksessa tai toimintayksikössä ilmoitushetkellä yli kolme kuukautta olleet henkilöt. Ilmoitus on toimitettava Digi- ja väestötietovirastolle, jos henkilön kotikunta on Manner-Suomessa. Ilmoitus on toimitettava Ahvenanmaan valtionvirastolle, jos henkilön kotikunta on Ahvenanmaan valtionvirastossa. Jos henkilöllä ei ole kotikuntaa Suomessa, ratkaisevaa ilmoituksen vastaanottajan määrittelyssä on se, missä kunnassa rangaistuslaitos tai toimintayksikkö sijaitsee. Jos rangaistuslaitos tai toimintayksikkö sijaitsee Manner-Suomessa, ilmoitus toimitetaan Digi- ja väestötietovirastolle. Jos rangaistuslaitos tai toimintayksikkö sijaitsee Ahvenanmaan maakunnassa, ilmoitus toimitetaan Ahvenanmaan valtionvirastolle.

34 §. *Suomen ulkomaan edustustojen välittämät ilmoitukset.* Pykälää esitetään muutettavaksi siten, että maistraatti korvattaisiin Digi- ja väestötietovirastolla. Pykälää sovellettaisiin 44 §:n perusteella Ahvenanmaan valtionvirastoon Ahvenanmaan maakunnassa.

Lisäksi pykälän 2 momentissa oleva viittaus väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin muutettaisiin viittaukseksi lakiin väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista.

35 §. *Rakennushanketta ja rakennusta koskevat ilmoitukset.* Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että maistraatin sijasta Digi- ja väestötietoviraston olisi toimitettava Maanmittauslaitokselle tai kunnalle kiinteistötunnukseen perustuvan rakennustunnuksen antamiseksi tarvittavat tiedot.

37 §. *Henkilötietojen otantatarpeet.* Pykälässä on viittaussäännös Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin. Viittaussäännöstä muutettaisiin siten, että Väestörekisterikeskuksen sijaan viitattaisiin Digi- ja väestötietovirastoon. Muutos on luonteeltaan tekninen.

38 §. *Asiakirjapalvelu.* Pykälän 1 momentin viittaus lakiin väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista muutettaisiin viittaukseksi lakiin väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista.

39 §. *Todistus lapsen syntymästä.* Pykälää muutettaisiin siten, että maistraatti korvattaisiin Digi- ja väestötietovirastolla. Jos lapsen tietoja ei ole merkitty väestötietojärjestelmään, Digi- ja väestötietovirasto voisi pyynnöstä antaa lapsen äidille tai sille, jonka hoidossa lapsi on, ilmoituksen perusteella todistuksen lapsen syntymästä.

Pykälää sovellettaisiin 44 §:n perusteella Ahvenanmaan valtionvirastoon Ahvenanmaan maakunnassa.

41 §. *Varmenteen hakijan tunnistaminen.* Pykälässä on viittaussäännös väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin. Viittaussäännöstä muutettaisiin siten, että Väestörekisterikeskus korvattaisiin Digi- ja väestötietovirastolla. Muutos on luonteeltaan tekninen.

Pykälässä on lisäksi viittaus vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annettuun lakiin (617/2009). Lain nimike on muuttunut, jonka vuoksi viitattaisiin lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annettuun lakiin (533/2016).

42 §. *Tietojenkäsittelypalvelua koskevan toimeksiantosopimuksen sisältö.* Pykälässä säädetään väestötietolain 70 §: nojalla tarkentavasti tietojenkäsittelypalvelua koskevasta sopimuksesta. Pykälässä säädetään, että tietojenkäsittelypalvelusta on sovittava kirjallisesti. Väestötietolain 70 §:n 2 momenttiin on tehty muutos siltä osin, että vaatimus kirjallisesta sopimuksesta on poistettu. Kirjallinen vaatimus sisältyy jo Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuojasetus), jäljempänä *tietosuojasetus*, eikä siitä ole tarpeen säätää

erikseen. Kirjallisen sopimuksen vaatimus poistettaisiin tästä syystä myös asetuksen pykälästä.

Lain tietojenkäsittelypalvelua koskevan 70 §:n 2 momentin perusteluissa on todettu, että Digi- ja väestötietoviraston toiminnan näkökulmasta voidaan asetuksella säätää tietojenkäsittelypalvelua koskevan sopimuksen sisällöstä. Tietojenkäsittelypalvelulla tarkoitetaan lain 70 §:n 1 momentin mukaan rekisterin tai tietojärjestelmän teknistä ylläpitämistä ja tietojenkäsittelyä. Käytännössä kyse olisi edelleen sen sääntelystä, minkä sisältöiseen sopimukseen Digi- ja väestötietovirasto voisi tietojenkäsittelypalvelun tuottamiseksi sitoutua.

Yleisesti käsittelijän ja rekisterinpitäjän välistä sopimusta säännellään tietosuojasetuksen 28 artiklassa, eikä valtioneuvoston asetuksella voitaisi poiketa tietosuojasetuksen säännöksistä. Tietosuojasetuksen 28 artiklan 3 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelijän suorittamaa käsittelyä on määritettävä sopimuksella tai muulla unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisella oikeudellisella asiakirjalla, joka sitoo henkilötietojen käsittelijää suhteessa rekisterinpitäjään ja jossa vahvistetaan käsittelyn kohde ja kesto, käsittelyn luonne ja tarkoitus, henkilötietojen tyyppi ja rekisteröityjen ryhmät, rekisterinpitäjän velvollisuudet ja oikeudet.

Huomioiden että tietosuojasetuksen 28 artikla sisältää yleiset säännökset siitä, mistä asioista tietojenkäsittelypalvelusopimuksessa on sovittava, tarkistettaisiin pykälää sopimuksen sisällön osalta siten, ettei se sisältäisi tietosuojasetuksen kanssa päällekkäistä sääntelyä. Sen lisäksi mitä tietosuojasetuksessa säädetään henkilötietojen käsittelyä koskevasta sopimuksesta, tulisi toimeksiantosopimuksessa sopia ainakin palvelun saajan vastuista ja tehtävistä, palveluun kuuluvista tiedoista ja niiden ylläpidosta, säilyttämisestä ja hävittämisestä, palvelun hinnoittelusta sekä sopimuksen voimassaolosta.

Lisäksi pykälässä muutettaisiin väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain nimike vastaamaan lain uutta nimikettä.

43 §. *Toimivallan järjestely virheellisen tiedon korjaamisessa.* Pykälä esitetään kumottavaksi. Pykälä on säädetty aikaisemmin voimassa olleen väestötietolain 21.3 §:n asetuksenantovaltuuden nojalla. Pykälässä on säädetty virheellisen tiedon korjaamiseen liittyvästä toimivallan jaosta. Pykälän virheellinen tieto koskee kiinteistöä, rakennusta ja tai huoneistoa, joka on ilmoitettu teknisen käyttöyhteyden avulla. Väestötietolain 21 §:n 2 momentin perusteella Ahvenanmaan valtionvirasto vastaisi myös massamuotoisesti ilmoitettujen tietojen korjaamisesta siltä osin kuin kyse on Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevasta kiinteistöä, rakennusta ja huoneistoa koskevasta yksittäisen tiedon korjaamisesta.

44 §. *Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta.* Pykälää muutettaisiin siten, ettei siinä enää säädettäisi maistraattien toimivallan järjestelystä väestötietojärjestelmän tietojen ylläpitotehtävissä, vaan Ahvenanmaan valtionviraston toimivallasta. Pykälä on säädetty aikaisemmin voimassa olleen väestötietolain 21.3 §:n asetuksenantovaltuuden nojalla.

Uudessa pykälässä eriteltäisiin ne säännökset, joissa viitataan Digi- ja väestötietovirastoon, mutta joita Ahvenanmaan maakunnassa sovellettaisiin Ahvenanmaan valtionvirastoon. Ahvenanmaan valtionviraston tehtävät ovat voimassa olevassa väestötietolaissa perustuneet rekisterihallintolakiin, jonka 3 §:n 2 momentin mukaan Ahvenanmaan maakunnassa maistraatille säädettyjä tehtäviä hoitaa Ahvenanmaan valtionvirasto, jollei erikseen toisin säädetä. Maistraattien tehtävien yhdistyessä Digi- ja väestötietovirastoon maistraattien ja Digi- ja väestötietoviraston tehtävistä ei enää säädettäisi erikseen. Ahvenanmaan valtionviraston toimivallasta olisi säädettävä erikseen.

3. Valtion virkamiesasetus

3 §. Pykälän 2 momentin 7 kohta kumottaisiin. Jatkossa Digi- ja väestötietovirasto tekee suoraan 1 momentin perusteella päätökset koskien viran perustamista ja lakauttamista ja viran muuttamista samoin kuin viran siirtämistä samassa virastossa muuhun yksikköön kuin mihin se on perustettu.

4. Valtion virkaehtosopimusasetus

9 §. *Eräät toimivaltajärjestelyt.* Pykälän 4 momentissa on säädetty virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksesta ja luontoiseduista päättämisestä. Sen 5 kohdassa on säädetty, että Itä-Suomen aluehallintovirasto päättää maistraattien osalta virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksesta ja luontoiseduista. Organisaatiouudistuksen vuoksi maistraattien ja Itä-Suomen aluehallintoviraston ohjaus- ja kehittämissyksikön tehtävät siirtyvät uudeksi kokonaisuudeksi Digi- ja väestötietovirastoon. Tämän vuoksi 5 §:n 4 momentin kohta 5 Itä-Suomen aluehallintoviraston toimivallasta olisi poistettava.

10 §. *Työnantajavirkamiehet.* Pykälässä on säädetty työnantajavirkamiehistä. Pykälän 4 momentissa on lueteltu virastojen ja laitosten työnantajavirat. Kyseisen momentin 25, 31 ja 32 kohtia ehdotetaan muutettavaksi siten, että huomioidaan organisaatiomuutoksesta seuraavat vaikutukset.

Kohdassa 25 on lueteltu valtiovarainministeriön työnantajavirat. Maistraattien, maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön ja Väestörekisterikeskuksen tehtävien yhdistämisen seurauksena, voitaisiin kohdasta poistaa tarpeettomana maininta siitä, että työnantajavirkoihin kuuluu maistraatin palvelussuhdeasioita käsittelevän virkamiehen virka.

Kohdassa 31 on lueteltu Väestörekisterikeskuksen työnantajavirat. Väestörekisterikeskuksen nimi muutettaisiin Digi- ja väestötietovirastoksi.

Kohdassa 32 on lueteltu aluehallintovirastojen ja Ahvenanmaan valtionviraston työnantajavirat. Kohdasta ehdotetaan poistettavaksi maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön päällikön virka, koska maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikkö yhdistyy Digi- ja väestötietovirastoon.

5. Valtioneuvoston asetus aluehallintovirastoista

5 §. *Aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualue.* Pykälän 1 momentin 2 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että kohdasta poistettaisiin hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen tehtävistä maistraattien palkkaus- ja työnantajapolitiikkaan liittyvät valtakunnalliset tehtävät.

5 a §. *Hallinto- ja kehittämispalvelujen hoitaminen.* Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta siitä, että aluehallintovirastojen hallinto- ja kehittämispalvelut -vastuualueen olisi hankittava maistraattien henkilöstön osalta valtiovarainministeriön aluehallintovirastoja ohjaavan osaston hyväksyntä, ennen kuin vastuualue tekee päätöksen tai muun ratkaisun palkkaus- ja työnantajapolitiikkaa sekä tarkeitavia virkaehtosopimuksia koskevissa asioissa.

6. Asetus kuolemansyyn selvittämisestä

18 §. Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos siten, että tieto kuolemasta ilmoitettaisiin maistraatin sijasta Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle. Jos vainajan kotikunta on Ahvenanmaalla tai Ahvenanmaalla kuolleen henkilön kotikunta ei ole tiedossa, pitää tieto kuolemasta ilmoittaa Ahvenanmaan valtionvirastolle Digi- ja väestötietoviraston sijaan.

22a §. Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin teknisluonteinen muutos siten, että maistraattien sijaan hautausmaan ylläpitäjän tai krematorion ylläpitäjän tulisi tehdä ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirastolle. Ilmoitus tehdään Digi- ja väestötietoviraston sijaan Ahvenanmaan maakunnalle, jos vainajalla oli kuollessaan kotikunta Ahvenanmaalla tai jos Ahvenanmaalla kuolleen henkilön kotikunta ei ole tiedossa.

26 a §. Pykälään tehtäisiin teknisluontoinen muutos siten, että Väestörekisterikeskus muutettaisiin Digi- ja väestötietovirastoksi.

7. Valtioneuvoston asetus tupakointitiloista ja tupakointikiellon hakemisesta asuntoyhteisöön

4 a §. *Asuntoyhteisön tupakointikieltoa koskeva hakemus.* Pykälän 1 momentin 3 kohtaan tehtäisiin teknisluonteinen muutos siten että viitattaisiin uudelleennimettyyn lakiin väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista.

8. Valtioneuvoston asetus kansalaisuudesta

1 §. *Velvollisuus pyytää kansalaisuusaseman määrittämistä.* Pykälän kaikkia momentteja ehdotetaan muutettaviksi siten, että toimivaltaiset viranomaiset maistraatin sijasta olisivat Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto.

Lisäksi pykälän toiseen momenttiin tehtäisiin teknisluontoisia säädös- ja pykäläviitauksen muutoksia. Ensinnäkin väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain nimike korvattaisiin säädöksen uudella nimikkeellä laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista.

Koska lailla (/) on myös muutettu väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 19 §:n 1 momenttia, johon kansalaisuudesta annetun asetuksen 1 §:n toisessa momentissa viitataan, ehdotetaan muutettavaksi myös toisen momentin pykäläviittausta.

Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 19 §:n 1 momenttia on jaettu kahteen osaan niin, että uudessa 1 momentissa säädetään tiedon luotettavuuden varmistamisesta yleisesti. Pykälän uusi 1 momentti vastaa siten vanhan 19 §:n ensimmäistä virkettä. Pykälän uudessa 2 momentissa säädetään tarkemmin ulkomaisen asiakirjan esittämistä koskevista muodollisuusvaatimuksista. Edellytykset asiakirjan laillistamiselle, viranomaisen todistukselle ja kääntämiselle vastaavat vanhan pykälän 1 momenttia. Momentin alkuun on kuitenkin lisätty tarkennus siitä, mihin asiakirjoihin edellytyksiä sovelletaan. Jos 1 momentissa tarkoitettu tiedon tallettamisen pohjana oleva asiakirja on saatu suoraan ulkomaiselta viranomaiselta teknisen rajapinnan avulla tai muuten sähköisesti luotettavalla tavalla, uuden 2 momentin edellytyksiä ei tarvitse soveltaa. Muutoksella on varauduttu lisääntyvään sähköiseen tiedonvaihtoon ulkomaisten viranomaisten kanssa.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että muutettaisiin kansalaisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n 2 momenttia niin, että siinä viitattaisiin jatkossa väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 19 §:n ensimmäiseen ja toiseen momenttiin. Säädös vastaisi siten pääsoin nykyistä sääntelyä.

2 §. Isyyden kumoamista koskeva ilmoitus. Pykälää ehdotetaan muutettaviksi siten, että toimivaltaiset viranomaiset maistraatin sijasta olisivat Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto.

6 §. Viranomaisten välinen yhteistyö. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin viittaus maistraatteihin. Maistraattien tilalle tulisi Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto.

4. Vaikutukset

Taloudelliset vaikutukset

Digi- ja väestötietoviraston siirtymävaiheen toimintamenoihin ja perusrahoitukseen Digi- ja väestötietoviraston organisaatioasetuksessa esitettävällä toimipaikkaratkaisulla ei ole vaikutuksia uuden viraston aloittaessa toimintansa 1.1.2020. Toimipaikkaratkaisulla arvioidaan kuitenkin olevan potentiaalisia säästövaikutuksia tulevaisuudessa organisaation kustannus- ja tilatehokkuuden paranemisen myötä.

Toimitilojen tarpeeseen vaikuttavat toiminnan sisäinen organisointi, tilastandardit ja toimipaikkojen lukumäärä. Esitetyn toimipaikkaverkoston ulkopuolelle jäävissä nykyisissä toimipisteissä (yht. 20 kpl) pääosassa on toistaiseksi voimassaolevat vuokrasopimukset. Yhteensä 6 toimipisteessä (Espoo 10/2022, Iisalmi 4/2027, Kouvola

7/2030, Pietarsaari 2/2026, Raahel 2/2029, Raisio 3/2029, Ylivieska 1/2021) on määrääkainen vuokrasopimus, jotka vapautuvat viimeistään heinäkuuhun 2030 mennessä. Virastolle siirtyvien nykyisten vuokrasopimusten päättyessä on mahdollista tulevaisuudessa arvioida henkilöstön mahdollisuutta siirtyä työskentelemään esimerkiksi samalla sijaintipaikkakunnalla sijaitsevaan yhteispalvelupisteeseen, jossa on myös mahdollista tarjota tarpeita vastaavassa määrin asiakaspalvelua. Tehostuvan toimitilahallinnon avulla voidaan tätä kautta saavuttaa säästöjä viraston toimitilakustannuksissa. Esimerkiksi em. viiden (Raision toimitilat on vuokrattu Migrille maaliskuuhun 2029 asti) toimipaikan ja työskentelypisteen osalta arvioidut kustannussäästöt toimitilavuokrissa vuoden 2030 jälkeen olisivat vuositasolla yht. noin 85 000 euroa/hvt.

Vaikutukset viranomaistoimintaan

Valtioneuvoston asetuksessa Digi- ja väestötietovirastosta ehdotetaan säädettäväksi erityisistä kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista sekä siitä, kuinka monessa viraston virassa tällaisia vaatimuksia on. Erityistä kielitaitoa edellyttävien virkojen määrä säilyy organisaatiouudistuksessa ennallaan tarkoittaen 6 henkikirjoittajan virkaa ja 21 virkaa, jossa ei ole säädettynä kelpoisuusvaatimuksena korkeakoulututkintoa. Säädettävät erityiset kielitaitoa koskevat kelpoisuusvaatimukset vastaavat tasoltaan ja määrältään nykyisin maistraattien toimialuekohtaisesti säädettyjen virkojen kokonaislukumäärää ja vaatavuustasoa.

Digi- ja väestötietoviraston toiminnan kannalta voidaan arvioida, että valtakunnallisessa virastossa pätevän, kielitaitoisen henkilöstön palkkaaminen on helpompaa, kun virat ovat valtakunnallisen viraston yhteisiä, eikä niiden sijoittaminen ei ole sidottu toimialueisiin. Valtakunnallisessa virastossa on mahdollista arvioida toiminnan kokonaisuuden ja kielellisten oikeuksien toteuttamisen kannalta tuloksellisimmin sitä, missä tehtävissä kielivirkamiehiä tarvitaan, miten virat tulisi sijoittaa ja miten kokonaisuus tulisi organisoida. Viraston on esimerkiksi mahdollista perustaa keskitetty ruotsinkielinen toiminto, jonne ohjataan valtakunnallisen työjonon kautta ruotsinkielisiä asioita, mikäli tämän katsotaan olevan asiakastarpeen ja viraston toiminnan organisoitumisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi. Jatkossa valtakunnallisen toimivalan omaava virasto voi huolehtia kielellisten oikeuksien toteuttamisesta sijoittamalla erityisiä kielellisiä kelpoisuusvaatimuksia sisältävät virat tarkoituksenmukaisille paikkakunnille viraston toiminnan kannalta ja tehdä joustavampia järjestelyjä kielellisen palvelun takaamiseksi varmistaen siten, että palvelua on saatavilla oikealla kielellä ja asiallisen palvelutarpeen edellyttämällä tavalla siellä, missä sille on tarvetta.

Virkojen määrän suhteellinen osuus viraston siitä henkilöstömäärästä, jotka hoitavat elämäntapahtumien vahvistamiseen ja muihin oikeusturvapalveluihin liittyviä tehtäviä, vastaa valtakunnallisesti ruotsinkielisen väestön suhteellista osuutta (n. 5 %). Varsinkin organisaatioiden yhdistyessä ja toiminnan muuttuessa valtakunnalliseksi on perusteltua, että kielivirkamiesten määrä pysyy ennallaan. Valtakunnallisessa toiminnassa kielellisten oikeuksien turvaamisen edellyttää riittävän vahvaa ruotsinkielistä palveluketjua. Lähtökohtana virkojen lukumäärän määrittelyssä tulee olla se, että virastolla on riittävästi kielitaitoista henkilöstöä, jotta turvataan ruotsinkielisten oikeus palveluihin omalla äidinkielellään. Viraston valtakunnallisten toimintatapojen kehittyessä ja asioinnin siirtyessä uudenaikaisiin digitaalisiin palveluihin tarkastellaan

sitä, että erityistä kielitaitoa edellyttävien virkojen määrä vastaa ruotsinkielisen asiainnin tarvetta, minkä lisäksi virkojen lukumäärässä voidaan huomioida viraston henkilöstömäärässä tapahtuvat muutokset. Tulevaisuudessa voi olla esimerkiksi mahdollista, että digitaalisten asiointikanavien kehittyessä saadaan tarkemman tason tilastotietoa suomen- ja ruotsinkielisestä asioinnista, minkä johdosta pystytään määrittämään ruotsinkielisen osaamisen tarve todelliseen asiakastarpeeseen perustuen.

Nykyisistä Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien yht. 38 toimipaikasta tai työskentelypisteestä jää organisaatioasetuksessa esitettyjen toimipaikkojen ulkopuolelle yhteensä 20 toimipistettä: Espoo, Hyvinkää, Iisalmi, Kemi, Kemijärvi, Kittilä, Kotka, Mänttä-Vilppula, Parainen, Pietarsaari, Porvoo, Raahe, Raasepori, Raisio (toiminta lakkautettu ja toimitilat jälleen vuokrattu), Rauma, Saarijärvi, Salo, Savonlinna, Varkaus ja Ylivieska. Organisaatiouudistuksen yhteydessä ei ole tarkoitus vähentää suoraan viraston toimintojen sijaintipaikkakuntia, vaan toimipaikkaverkoston ulkopuolelle jäävät paikkakunnat, joissa virastolla on toimintaa, on tarkoitus sisällyttää viraston toimipisteiksi viraston työjärjestyksellä.

Toimipaikkojen lisäksi myös toimipisteistä on mahdollista tarjota käyntiasiointia esimerkiksi ajanvarauksella palvelutarpeen mukaisesti. Maistraatit ovat myös mukana yhteispalvelun asiointipisteverkossa, joten sen hyödyntäminen käyntiasiointipalveluiden turvaamiseksi on myös jatkossa luontevaa ja johdonmukaista.

Henkilökohtaista käyntiasiointia edellyttäviä palveluita Digi- ja väestötietovirastossa ovat siviilivihkimiset, julkisen notaarin todistuspalvelut, maahanmuuton rekisteröinti ja kaupanvahvistukset. Maahanmuuton rekisteröinnissä käyntiasiointia edellyttävät erityisesti ulkomaalaisten rekisteröinnit, koska niissä on tarpeen varmistua asiakkaan henkilöllisyydestä ja esitettävien asiakirjojen alkuperäisyydestä. Julkisen notaarin todistukset kirjataan pääosin alkuperäiseen asiakirjaan Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Sähköisten dokumenttien ja muiden asiakirjan aitouden varmentavien toimintakäytäntöjen kehittäminen tapahtuu kansainvälisessä yhteistyössä ja niiden laajempi käyttöönotto etenee hitaasti.

Käyntiasiointia edellyttävien palvelujen asiointimäärät ovat suhteellisen pieniä verrattuna muihin viraston palveluihin. Henkilökohtaista käyntiasiointia edellyttävät palvelut ovat sängen vähäinen osuus pääasiassa yksityishenkilöille suunnatusta viraston palvelukokonaisuudesta ja asiointikertojen määrästä. Vuonna 2018 siviilivihkimisiä suoritettiin maistraateissa noin 10 000 kpl, julkisen notaarin todistuksia annettiin noin 150 000 kpl ja ulkomaalaisten tietojen rekisteröintejä tehtiin noin 25 000 kpl.

Henkilökohtaista käyntiasiointia edellyttävissä palveluissa tehtiin maistraateissa vuonna 2012 yhteensä noin 217 869 suoritetta ja vastaava luku vuonna 2018 oli yhteensä noin 196 306 suoritetta. Henkilökohtaista käyntiasiointia edellyttävien palvelujen asiointimäärät ovat vähentyneet maistraateissa em. seitsemän vuoden tarkastelelujaksolla arviolta yhteensä noin 21 562 kpl eli yhteensä noin kymmenen prosenttia.

Asiointimäärät niissä palveluissa, joissa asiakkaan henkilökohtainen käynti-asiointi virastossa ei ole välttämätöntä, ovat edellä kerrottuun nähden huomattavia. Kansalaisneuvontaan tuli vuonna 2018 useita miljoonia yhteydenottoja. Muuttoilmoitusten

ja kotipaikkatietojen rekisteröintejä käsiteltiin vuonna 2018 noin 670 000 kpl, henkilöiden tietoihin liittyviä muita kuin ulkomaalaisten rekisteröintejä tehtiin noin 355 000 kappaletta ja maistraattien tietopalvelussa annettiin noin 800 000 otetta tai todistusta väestötietojärjestelmästä tai muista viraston ylläpitämistä rekistereistä. Holhoustoimen edun-valvontapalveluissa edunvalvojien valvontaan liittyvinä tehtävinä ratkaistiin lupa-asioita ja tarkastettiin edunvalvojan tekemiä holhoustilejä yhteensä noin 96 000 kpl. Edunvalvojan määräämisasioita ja edunvalvontavaltuutuksen vahvistamisia käsiteltiin yhteensä noin 20 000 kappaletta. Edunvalvojan määräämisasioissa on joissakin tilanteissa tarpeen tavata henkilö, jolle edun-valvojan määräämistä harkitaan, samoin itse edunvalvojan tapaaminen on erityistilanteissa tarpeen. Nämä tapaamiset järjestetään viranomaisen aloitteesta erikseen sovittavana ajankohtana joko henkilökohtaisena tapaamisena virastossa, etäyhteydellä tai asiakkaan luona esimerkiksi palvelutalossa tai muussa hoitolaitoksessa.

Viraston toiminnan organisoitumisessa pystytään esitetyllä toimipaikka- ja toimipistejaolla vastaamaan asiakkaiden muuttuneisiin tarpeisiin asioida ensisijaisesti digitaalisten palvelujen kautta silloin, kun se on mahdollista. Digi- ja väestötietoviraston valtakunnallinen toimivalta yhdistyneenä alueelliseen läsnäoloon ja toimipaikka- ja toimipisteverkostoon mahdollistaa sen, että uudessa virastossa henkilöstö voi erikoistua eri tehtäväalueille nykyistä paremmin. Toisaalta tehtäviä voidaan koota esimerkiksi eri toimipaikkoihin ja toimipisteisiin tai ohjata niitä joustavasti käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi sinne, missä on käytettävissä tehtävään sopiva henkilöstö-resurssi. Tämä on usein mahdollista riippumatta siitä, missä asiakas on fyysisesti laittanut ansiavireille. Toisaalta henkilöresursseja voidaan myös ohjata niihin tehtäviin ja niille alueille, joissa siihen on tarvetta. Tämän seikan merkitys korostuu, kun henkilöstön ikärakenteen johdosta merkittävää eläköitymistä on jo lähivuosien kuluessa odotettavissa. Korvaavissa rekrytoinneissa voidaan tällöin joustavasti huomioida laadullinen ja alueellinen palvelujen tarve.

Henkilöstövaikutukset

Virastouudistuksessa on arvioitava organisaatorakennetta, palveluketjuja sekä suomen ja ruotsinkielisen palvelun tarpeita niin, että asetuksessa säädettävät erityiset kielitaitovirat voidaan määrittellä, sijoittaa kielellisten oikeuksien toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla, ja että virat voidaan täyttää kelpoisuusvaatimukset täyttävällä henkilöstöllä. Lähtökohtana organisaatiouudistuksessa Digi- ja väestötietovirastosta annetun lain 14 §:ssä säädetyn siirtymäsäännöksen johdosta on se, että Väestörekisterikeskuksen, maistraattien ja maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön virkoihin nimettyinä olevat ovat edelleen kelpoisia virkoihinsa. Organisaatiomuutoksen yhteydessä on mahdollista sijoittaa tarvelähtöisesti kelpoisuusvaatimukset täyttäviä, muutoksen kohteena olevia virkamiehiä kielivirkamiesten tehtäviin.

Esitettävien 18 toimipaikan lisäksi Digi- ja väestötietovirasto voi päättää joustavasti omassa työjärjestyksessään viraston muista toimipisteistä ja niissä työskentelystä. Organisaatiomuutos ei siten aiheita muutoksia paikkakuntiin, joissa virastolla on toimintaa. Esitettävän toimipaikkaverkoston lisäksi työjärjestyksellä päätettävät työskentelypaikkakunnat mahdollistaisivat sen, että viraston laajan tehtäväkentän toimintoja voidaan suunnitella järjestettäväksi joustavasti esimerkiksi digitalisaation tuomat mahdollisuudet huomioiden. Esitettävällä toimipaikkaratkaisulla ei siten ole vaikutuksia henkilöstön työskentelypaikkakuntiin.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Digi- ja väestötietovirasto on valtakunnallinen, kaksikielinen keskushallinnon viranomainen. Organisaatiouudistuksella voidaan arvioida olevan myönteisiä vaikutuksia asiakkaiden kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Erityistä kielitaitoa edellyttävien virkojen määrä säilyy uudistuksessa ennallaan, minkä lisäksi nykyiset maistraattien toimivaltarajat poistuvat, joten kielitaitoa omaavien virkamiesten osaamista voidaan jatkossa käyttää paremmin valtakunnallisesti. Esimerkiksi valtakunnallisten työjonojen avulla viraston palvelutoimintaa voidaan ohjata entistä tehokkaammin kielellisten oikeuksien toteuttamiseksi, kuten ruotsin- ja esimerkiksi saamenkielisen palvelun parantamiseksi. Myös asiakaspalvelutilanteissa on mahdollista esimerkiksi videoneuvottelulaitteiden välityksellä hyödyntää eri puolilla maata olevaan viraston kielelliseen osaamiseen. Toisaalta valtakunnallisen viraston virkojen sijoittamispäätöksissä huomioidaan myös käyntiasioinnin tarpeet siten, että asiakkaat pystyvät asioimaan äidinkielellään. Mikäli ruotsinkielisen toimintaa pystytään keskittämään ja tehostamaan, on uudistuksella mahdollisuus saavuttaa myönteisiä vaikutuksia myös viraston tehtäviä Ahvenanmaalla hoitavan Ahvenanmaan valtionviraston osalta, kun esimerkiksi koulutusta tai tiedottamista voidaan jatkossa hoitaa ruotsinkielisen väestön osalta tarkoituksenmukaisemmin.

Esitetty Digi- ja väestötietoviraston toimipaikkaverkosto mahdollistaa viraston kaikkien palvelujen saatavuuden määritellyissä toimipaikoissa valtion virastojen aukioloa annetun asetuksen mukaisesti virka-aikana. Esitys varmistaa myös viraston palvelujen saatavuuden eli kohtuullisen matkustusajan päässä olevat käyntiasioinnin palvelut tilanteissa, joissa henkilökohtainen asiointi on välttämätöntä tai joissa asiakkaalla on muu syy asioida virastossa.

Esitettävässä toimipaikkaratkaisussa henkilökohtaista käyntiasiointia edellyttävien palvelujen asiointietäisyydet olisivat 16–149 km toimipaikkaverkoston ulkopuolelle jäävissä nykyisistä viraston sijaintipaikkakunnista seuraavat: Espoosta Helsinkiin 16 km, Hyvinkäältä Hämeenlinnaan 49 km, Ii-salmesta Kuopioon 80 km, Kotkasta Kouvolaan 57 km, Kemistä Rovaniemelle 117 km, Kemijärveltä Rovaniemelle 85 km, Kittilästä Rovaniemelle 149 km, Mänttä-Vilppulasta Jyväskylään 81 km, Paraisilta Turkuun 23 km, Pietarsaaresta Kokkolaan 36 km, Porvoosta Helsinkiin 52 km, Raahesta Ouluun 75 km, Raumalta Poriin 49 km, Saarijärveltä Jyväskylään 65 km, Salosta Turkuun 52 km, Savonlinnasta Mikkeliin 105 km, Varkaudesta Kuopioon 76 km ja Ylivieskasta Kokkolaan 82 km. Henkilökohtaista käyntiasiointia edellyttävien palvelujen osuus pääasiassa yksityishenkilöille suunnatusta palvelukokonaisuudesta ja asiointien määrästä arvioidaan edellä esitetyn mukaisesti pieneksi. Esitettävällä toimipaikkaratkaisulla ei täten arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia henkilökohtaista asiointia edellyttävien palvelujen saavutettavuuteen.

Esitettävän toimipaikkaverkoston ulkopuolelle jäävissä nykyisissä toimipisteissä mukana seuraavia, kielilain perusteella kaksikielisiä kuntia: Espoo, Porvoo, Parainen, Pietarsaari ja Raasepori. Asiointietäisyydet henkilökohtaista käyntiasiointia edellyttäviä palveluja virastoaikana tarjoaviin toimipaikkoihin muodostuisivat hyvin kohtuullisiksi seuraavasti: Espoosta Helsinkiin 16 km, Porvoosta Helsinkiin 52 km, Paraisilta Turkuun 23 km, Pietarsaaresta Kokkolaan 36 km ja Raaseporista Helsinkiin 93 km. Esitettävällä toimipaikkaratkaisulla ei ole kielellisten oikeuksien toteutumista ja ruotsinkielisten palvelujen saavutettavuutta olennaisesti heikentäviä vaikutuksia.

Toimipaikkaratkaisulla ei ole vaikutuksia saamenkielisten oikeuksiin. Organisaatio-uudistuksen yhteydessä on valmisteltu osana erikseen annettavaa hallituksen esitystä saamen kielilain 2 §:ää koskeva muutosehdotus, jolla Digi- ja väestötietovirasto lisätäisiin niihin viranomaisiin, joihin saamen kielilakia sovelletaan.

Muilla asetusmuutoksilla ei ole taloudellisia eikä henkilöstövaikutuksia, koska ne sisältävät Väestörekisterikeskuksen, maistraattien ja Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimivan maistraattien ohjaus- ja kehittämissyksikön tehtävien uudelleenorganisoinnista aiheutuvat välttämättömät tekniset asetustason muutokset.

5. Valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Asetuksista on pyydetty lausunnot [...]

6. Voimaantulo

Asetusten muutokset ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2020 eli samanaikaisesti Digi- ja väestötietoviraston perustamista koskevan lainsäädännön kanssa.